

N:o 10.

Af herr **Hasselrot**, med förslag till lag angående ändrad lydelse af vissa paragrafer i 17 kap. rättegångsbalken.

Efter det vid sistlidne riksdag väckt förslag till lag om bevisning inför rätta icke vunnit Riksdagens bifall, har presidenten i Göta hofrätt, friherre O. W. Staël von Holstein uti Juridisk Tidskrift offentliggjort en afhandling, hvori påvisas, att i 17 kap. rättegångsbalken skulle kunna inrymmas åtskilligt af hvad i berörda lagförslag upptagits och som ej mött egentligt motstånd; och då jag hyser den uppfattning, att åtminstone något af hvad man med den ifrågasatta lagen velat vinna skall på den af friherre Staël von Holstein sålunda anvisade vägen kunna ernås, har jag härmed velat för Riksdagen framlägga ett förslag i dylik syftning.

Genom en dylik anordning blir visserligen innehållet af några paragrafer väl tungt, och man förlorar den systematiska uppställning af frågorna, som lagförslaget i fråga erbjöd, men dessa olägenheter torde uppvägas deraf, att denna form för en förändring lär vara den enklaste och lättaste att genomföra samt att man i de delar af nämnda kapitel, som ej beröras af de föreslagna ändringarna, får behålla den gamla välkända lagtexten.

Vid sitt förslag om ändringar i 17 kap. rättegångsbalken har friherre Staël von Holstein fogat ytterligare ett förslag om ändring i 23 kap. nämnde balk, afseende utsträckt befogenhet för nämnden; men ehuru jag i princip ej är obenägen för nämndens större inflytelse å häradsrätternas beslut, än för närvarande är den tillmätt, anser jag likväl de föreslagna förändringarna i 17 kap. rättegångsbalken ej större eller mera vidtgående,

än att de kunna antagas utan sammanhang med en utsträckning af nämndens befogenhet; och då den form härför, som af friherre Staël von Holstein blifvit ifrågasatt, icke synes mig ändamålsenlig, samt jag sjelf ej lyckats utfinna någon annan fullt tillfredsställande sådan, har jag trott frågan härom för närvarande kunna lemnas å sido.

Jag tillåter mig sålunda vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till

Lag

angående förändrad lydelse af 3, 4, 5, 7, 8, 11, 15, 29 och 30 §§, första punkten af 32 § samt 33 och 34 §§ i 17 kap. rättegångsbalken.

Häri genom förordnas, att 3, 4, 5, 7, 8, 11, 15, 29 och 30 §§, första punkten af 32 § samt 33 och 34 §§ i 17 kap. rättegångsbalken skola hafva följande förändrade lydelse:

3. §

Vill någon sin talan med vittne fästa; tage det sjelf med sig eller låte det lagligen till rätten stämma. Beropar sig någon å flera vittnen i samma sak, de må genom en stämning inkallas, om det beqvämligen ske kan. Vittne må ock i högre rätt höras, ändå att det i den nedra ej nämndt varit. Kommer ej vittne, som stämndt är, och visas ej laga förfall, böte från och med tio till och med två hundra daler; och lägge rätten sedan viss dag och vite före. Sådant föreläggande skall vittnet delgifvas. Kommer vittnet ändå, må vittnet till rätten hemtas. I brottmål, deri den tilltalade hålles häktad, må rätten genast låta hemta vittne, som utan styrkt laga förfall utblifvit. Förfaller frågan om vittnets hörande, må det ej sedan till böter eller vite fällas. Nöjes ej vittne med utslag, hvarigenom det blifvit till böter eller vite fäldt, ege deri söka ändring genom besvär.

4. §

Är något vittne fjerran eller kan det för annan laga orsak ej komma till den domstol, der det nämndt

och godkändt är, eller finnes inställelsen medföra oskäl-
lig kostnad; då skall det i begge parternas eller deras
ombudsmäns närvaro höras inför närmaste rätt, der
det vistas, i staden eller på landet, allt som det snarast
ske kan. Är vittne sjukt, varde då hemma afhördt.
Är vittnet utomlands och begär part att det derstädes
höras skall, må, då skäl dertill äro, rätten tillåta att
det höres vid utländsk domstol, inför svensk beskick-
ning eller inför svensk konsul, som enligt lag eller
konungens bemyndigande eger anställa sådant förhör.
Har vederparten uppgifvit ombud å den utländska ort,
der förhöret skall hållas, bör ombudet i god tid förut
underrättas om förhöret.

5. §

Vägrar vittne att aflägga vittnesmål eller att be-
svara framställd fråga, pröfve rätten de skäl vittnet
åberopar och gifve sitt utslag deröfver. Förklaras vitt-
nets vägran ej vara lagligen grundad, men tredskas
vittnet ändå; förelägge rätten vittnet vid vite och, der
vittnet deraf ej låter sig rätta, vid äfventyr af häkte
att fullgöra sin skyldighet. Ej må af anledning, som
nu är sagd, någon i samma mål ådömas viten till högre
sammanlagdt belopp än ett tusen daler eller hållas i
häkte under längre tid än sammanlagdt sex månader.
Vittne, som blifvit i häkte insatt, skall åter för rätten
inställas vid häradsrätt inom sex veckor och vid an-
nan domstol inom fjorton dagar; erfordras för den skull
urtima ting, gälle derom hvad om urtima ting för ran-
sakning med häktad finnes stadgadt. Förfaller frågan
om vittnets hörande, må det ej sedan till vite fällas;
och förordne rätten att vittne, som är i häkte insatt,
genast skall ur häktet lösgifvas. I beslut, hvarigenom
rätten förklarar vittnets vägran att aflägga vittnesmål
eller att besvara framställd fråga icke vara lagligen
grundad, ege vittnet söka ändring genom besvär. Utan
hinder af sådan klagan, må tvångsmedel, hvarom här
ofvan sägs, mot vittnet användas, der rätten finner
omständigheterna dertill föranleda och förbud från högre

rätt ej kommer. Har vittne enligt denna § fälts att utgifva vite, ege vittnet söka ändring i beslutet genom besvär; och gälle angående klagan öfver beslut om vittnets hållande i häkte hvad om klagan öfver beslut rörande häktning är för brottmål stadgadt.

7 §.

Ej må den vittna, som är yngre än femton år eller saknar förståndets fulla bruk eller är förlustig medborgerligt förtroende; ej den, som eger del i saken, ändå att han ej förer talan i målet; ej den, som kan af målets utgång vänta synnerlig nytta eller skada; ej i brottmål målsegande, ändå att han afsagt sig rätt till talan; ej angående brottslig gerning den, som skäligen misstänkes för brottet eller delaktighet deri; ej den, som med part eller någon, hvilken på grund af sin ställning till saken enligt hvad här ofvan sägs deri ej vittna må, är eller varit förenad i äktenskap eller är trolofvad eller är i rätt ned- eller uppstigande skyldskap eller svågerlag eller är i den skyldskap, att den ene är den andres broder eller syster eller broder- eller systerbarn, eller är i svågerlag, i ty att den ene är eller varit gift med den andres syskon; ej heller må den, som blifvit anlitad att föra parts talan i rättegång eller deri honom biträda, utan hufvudmannens medgifvande höras såsom vittne om hvad han för fullgörande af det uppdrag fått sig förtrodt eller någon utan parts medgifvande såsom vittne höras om hvad parten för honom i förtroende och mellan fyra ögon omtalat. Är genom allmän lag eller särskild författning någon ålagdt att ej uppenbara hvad han på grund af embete, tjänst eller annan befattning fått sig bekant; må han ej om sådant höras såsom vittne, der han ej blifvit i laga ordning löst från sin förpligtelse. Huruvida fosterföräldrar eller fosterbarn till part eller någon, som på grund af sin ställning till målet är jäfvig att deri vittna, må i målet vittna så ock huruvida den, som är under tilltal för brott, det der kan medföra förlust af medborgerligt förtroende, må såsom vittne höras eller, der ett brott blifvit mot

två eller flere begånget, den ene må vittna om det, som händt den andra, pröfve rätten efter omständigheterna.

8 §.

Åberopas till vittne någon, som ej är känd, eller förekommer anledning att den, som åberopas till vittne, är yngre än femton år eller saknar förståndets bruk eller är förlustig medborgerligt förtroende; förelägge rätten den part, som äskar vittnets hörande, att angående vittnet förebringa den upplysning, rätten finner nödig. Ej må vittnet höras innan sådan upplysning vunnits. Gör part mot vittne annat jäf och förekommer anledning att jäfvet är lagligen grundadt, ändå att ej kan strax fulltygas; pröfve rätten om vittnet må genast höras eller om förhöret skall anstå till annan dag, och förelägge rätten den part, som gjort jäfvet, att det styrka, der vittnet blifvit strax hört, å viss dag och, der med förhöret skall anstå, å den dag, till hvilken förhöret uppskjutits, vid äfventyr att vidare rådrum för sådant ändamål ej medgifves. Är jäfsanmärkning ej afgjord, innan vittne afhöres, pröfve rätten, när dom i saken gifves, hvad verkan vittnets utsaga ega må.

11 §.

Embets- eller tjänsteman eller den, som är förordnad eller vald att förrätta offentligt tjensteärende eller utöfva annan allmän befattning eller tillhandagå vid offentlig förrättning, vare ej i egenskap af måls-egande jäfvig att vittna om brott, som blifvit emot honom under utöfningen af embetet, tjensten eller uppdraget begånget, der ej annat vittne är att tillgå. I mål, som angår kommun, bolag eller förening, vare medlem eller delegare i den samfällighet ej i denna egenskap jäfvig att vittna, der han ej är enligt lag omedelbart och personligen ansvarig för samfällighetens förbindelser eller kan vänta synnerlig nytta eller skada

af målets utgång. I tvistemål skall ej heller räknas för jäf att vittne står i sådant förhållande, som i 7 § omförmäles, till någon som väl å tienstens vägnar eller i egenskap af förmyndare eller såsom syssloman för kommun, bolag eller förening förer talan i målet, men sjelf icke eger sådan del i saken, som utgör laga jäf, eller kan af målets utgång vänta synnerlig nytta eller skada.

15 §.

Den vittne påkallat, ersätte vittnet dess resekostnad, uppehälle och tidspillan. Sämjas ej parterna och vittnet om beloppet, bestämme rätten ersättningen efter ty skäligt pröfvas. Vittne, som enligt rättens beslut blifvit hemtadt, skall sjelf vidkännas hemtningskostnaden. Kallas någon att aflägga vittnesmål vid annan domstol än den underrätt, inom hvars domvärjo vittnet har sitt hemvist, och är detta beläget på längre afstånd än fem nymil från det ställe, der förhöret skall hållas; vare den part, som påkallat vittnet, skyldig att i förskott till vittnet utgifva skjutspenningar för en häst fram och åter eller, der jernvägs- eller ångbåtslägenhet kan för resan, eller någon del deraf begagnas, afgift för billigaste plats å bantåg eller ångbåt. Om ersättning till vittne, som i brottmål af allmän åklagare eller enligt rättens förordnande inkallats, är särskildt stadgad. I rättens beslut angående vittnersättning ege såväl vittnet, som den, hvilken dömts att till vittnet utgifva ersättningen, söka ändring genom besvär, dock må beslutet genast verkställas.

29 §.

Två vittnen, åt hvilkas utsagor rätten finner tillit böra sättas, äro fullt bevis, deri de sammanstämma. Ett sådant vittne gälle ock för fullt bevis, der dess utsaga af bindande omständigheter och liknelser styrkes; så ock dylika omständigheter och liknelser, der de öfvertygande äro.

30 §.

Är ej fullt bevis, men finner rätten sådane skäl hafva förekommit, att hvad part uppgifvit synes sannolikt, må vederparten dömas att med ed sig värja; men ej må det ske utom i nödfall och då sanning ej annars utletas kan. I mål angående förbrytelse, som ej kan försonas med böter, må ej till värjemålsed dömas.

32 §.

Nu är i brottmål, der ej värjemålsed ådömas må, sannolika skäl mot den, som anklagas, men dock ej så öfvertygande, att full bevisning kan anses åvägabrindad; förklare rätten den tilltalade ej kunna till ansvar i saken fällas eller lemne i svårare brottmål saken till framtiden, då den kan uppenbar varda. Der — — berättigad.

34 §.

Bjuder en part den andra ed och nöjes han deråt, som eden bjudes; då må denne sin utsaga med ed fästa, äfven om bevisningen i målet till dylik edgång ej föranleder; men ej må det i brottmål ske.

Stockholm den 25 januari 1894.

Carl B. Hasselrot.